

การศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสาร
ระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

A STUDY OF PROSPECTIVE DOCTORAL STUDENTS' NEEDS ANALYSIS
FOR LANGUAGE AND INTERCULTURAL COMMUNICATION PROGRAM
AT RESEARCH INSTITUTE FOR LANGUAGES AND CULTURES OF ASIA,
MAHIDOL UNIVERSITY

สุภาพร คชารัตน์
Supaporn Kacharat

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม
Faculty of Master of Arts Program in Language and Intercultural Communication, Research
Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University, Nakhon Pathom
E-mail: supaporn.kah@mahidol.ac.th

Received:	June 1, 2020
Revised:	October 12, 2020
Accepted:	October 18, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค้ำในอนาคตที่สนใจจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และเพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ที่กำลังศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งคาดว่าจะเป็นกลุ่มที่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จำนวน 150 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คนเพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม คิดเป็นร้อยละ 72.67 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเชื่อว่า การไม่มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกอาจจะมีผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน คิดเป็นร้อยละ 49.33 และให้เหตุผลในการพิจารณาศึกษาต่อระดับปริญญาเอกว่าเป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะ ร้อยละ 40.67 และสำหรับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกหลังเกิดวิกฤติ

สถานการณ์โควิด-19 นั้น พบว่า หลักสูตรจำเป็นจะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนจึงจะสามารถออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวิถีปฏิบัติใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ

ความต้องการศึกษาต่อ ปริญญาเอก หลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the needs of prospective customers interested in study at a Doctoral level in the field of Language and Intercultural Communication at Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University and to explore the guidelines in developing a Doctoral Program in Language and Intercultural Communication. A questionnaire was used as a tool to collect data from the target group which was 150 graduate students who were studying and graduated from Master of Arts Program in Language and Culture for Communication and Development, Master of Arts Program in Language and Intercultural communication and Master of Arts Program in Cultural Studies, Research Institute for Languages and Cultures of Asia, Mahidol University which were expected to be a group who needed to study at a Doctoral Program in language and intercultural communication. The descriptive statistics were used to analyze the data, and the researcher also interviewed 3 experts to explore the guidelines for developing a Doctoral Program in Language and Intercultural Communication.

The results of the study showed that most respondents (72.67%) needed to study a Doctoral Program in Language and Intercultural Communication and 49.33% of respondents believed that lacking the opportunity to study the Doctoral Program may affect the progress of their works. Most of them (40.67 %) gave reasons to consider the study of a Doctoral Program as the increase of academic accreditation. For the guidelines to develop a Doctoral Program after the COVID-19 crisis, the study showed the program needs to analyze the current situation and gain a thorough understanding before designing the program to meet the needs of the learners and harmonize with the "New normal" efficiently.

Keywords

Needs for Further Study, Doctoral Degree, Language and Intercultural Communication Program

ความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศในทุกด้าน การปรับปรุง ทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพผ่านการส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา จะส่งผลต่อการพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืนในระยะยาว สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มี คุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในทุกมิติ การศึกษาในระดับ บัณฑิตศึกษา ไม่เพียงแต่จะให้ความรู้เฉพาะทางแก่ผู้เรียน แต่ยังช่วยพัฒนาทักษะในการคิดวิเคราะห์ อย่างมีวิจรรย์ญาณให้แก่ผู้เรียนอีกด้วย สำหรับบริบทของประเทศไทยนั้น การได้รับปริญญาชั้นสูงถือ เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน เนื่องจากลักษณะการทำงานหลายอย่างในประเทศไทยขึ้นอยู่กับปริญญา ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ความสามารถแต่เพียงอย่างเดียว (Kularattanak, 2004) ดังนั้น การได้รับคุณวุฒิทางการศึกษาที่สูงขึ้นจึงเป็นเสมือนทางผ่านไปสู่อุณหภูมิและความมั่นคง ในชีวิตการทำงานที่มากขึ้นด้วย

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ได้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการ สอนระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันการศึกษาทั่วโลก การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ต การที่ผู้คนสามารถ เข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วเพียงปลายนิ้วสัมผัส การศึกษาหาความรู้ไม่ได้ถูกจำกัดอยู่แต่เพียง ในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยอีกต่อไป สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อค่านิยมในการศึกษาต่อระดับ บัณฑิตศึกษาของนักศึกษาในปัจจุบัน ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ทางการศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษา ต่างเริ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาแนวทางการตลาดเพื่อการบริหารจัดการ การศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ไปพร้อมกับการที่หน่วยงานต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการ แบบเลี้ยงตัวเองได้ ด้วยเป้าหมายสูงสุดของการใช้แนวทางการตลาดเพื่อการศึกษาคือ การรับ นักศึกษาในจำนวนเพียงพอที่จะทำให้คณะ/สถาบันต่าง ๆ อยู่รอดได้ สามารถสร้างตราผลิตภัณฑ์ (branding) และประชาสัมพันธ์หลักสูตร/มหาวิทยาลัยของตนเองได้ หลักสูตรต่าง ๆ ในทุกระดับไม่ ว่าจะเป็นปริญญาตรี โท หรือเอกจึงได้ถูกสร้างขึ้น (Bock, Poole, & Joseph, 2014; Dholakia & Acciaro, 2014; Watkins & Gonzebach, 2013; Peruta & Shields, 2017) อย่างไรก็ตามประเด็น เรื่องหลักสูตร คณะ หรือมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาเลือกที่จะเข้าศึกษาต่ออนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่จะ มองข้ามไปไม่ได้ ซึ่ง Lau (2016), Diakomihalis, Hyz, & Gikas (2015) และ Verghese & Kamalanabhan (2015) ได้ศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกคณะหรือมหาวิทยาลัย ของนักศึกษา ข้อเสนอของงาน วิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยทางการเงิน เช่น ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร หรือการมีทุนสนับสนุนการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของ นักศึกษา นอกจากนี้ ปัจจัยในด้านคุณภาพของหลักสูตร และชื่อเสียงของสถานศึกษาก็เป็นปัจจัย สำคัญในการเลือกเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน

สำหรับการเลือกหลักสูตรเพื่อศึกษาต่อ Saiti, Papa, & Brown (2017) ได้ศึกษาปัจจัยที่ ส่งผลต่อการเลือกหลักสูตรของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาผ่านการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ และ อธิบายว่าปัจจัยสำคัญในการเลือกหลักสูตรคือ ความมีชื่อเสียงของหลักสูตร/สถาบันในสาขาวิชานั้น ๆ สำหรับการศึกษารื่องการตัดสินใจเรียนต่อในระดับบัณฑิตศึกษาในประเทศไทยนั้น มีงานวิจัยจำนวน หนึ่งที่ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว เช่น Chewchankaset (2008) ได้ทำการศึกษาเหตุจูงใจ ในการเข้าศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาโท ในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ขณะที่ Rungfamai (2018) ได้ทำการศึกษาผ่านการสำรวจความต้องการของตลาดในสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการโรงแรม และ Buajeen, Boonsri, Tantatsanawong, Paiwithayasiritham, & Nilvisase (2017) ได้ทำการศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาเรื่องการทำการตลาดสำหรับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษายังมีอยู่ค่อนข้างจำกัด (Arar, Abramovitz, Bar-Yishay, & Notzer, 2017; Dao & Thorpe, 2015; Obermeit, 2012; Yu, 2018) นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับดุษฎีบัณฑิตแต่อย่างใด จึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

สำหรับสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ได้เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา ตั้งปี พ.ศ. 2538 ถือเป็นเวลากว่า 25 ปี โดยมีการปรับปรุงหลักสูตร ให้ทันสมัยสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา และปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนชื่อหลักสูตร เป็น “หลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” ในปีการศึกษา 2560 ซึ่งหลักสูตร ดังกล่าวได้รับความนิยมจากผู้สนใจสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมาเป็นเวลายาวนาน และได้ผลิตบัณฑิตผู้มีความสามารถด้านการสื่อสาร ภาษา และวัฒนธรรม ออกไปทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นจำนวนมากอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยหลักสูตรเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สนใจศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ทั้งนี้ เพื่อเป็นการผลิตและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในระดับสูง มีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย และพัฒนา ตลอดจนประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อพัฒนาประเทศชาติให้มีศักยภาพสูง พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในยุคแห่งโลกไร้พรมแดน อีกทั้งหลักสูตร ดังกล่าวยังไม่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอกในประเทศไทยมาก่อนอีกด้วย จึงนับเป็นโอกาสอันดีที่หลักสูตร จะได้พัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก ดังกล่าวขึ้นมาเพื่อผลิตดุษฎีบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาดังกล่าว

ปัจจุบัน การศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเป็นที่ต้องการและได้รับความสนใจจากนักศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท บุคลากรจากภาครัฐและเอกชน และบุคลากรทางการศึกษามากขึ้น โดยการจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2558 (Bureau of Standards and Evaluation for Higher Education, 2017) ที่กำหนดให้หลักสูตรระดับปริญญาเอกจะต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล โดยมุ่งให้มีความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่หรือนวัตกรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางาน สังคม และประเทศ

ในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ทุกหลักสูตรจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยในทุกรอบ 5 ปี และจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการเข้าศึกษาต่อของผู้สนใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการขอเปิดหลักสูตรใหม่ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษา

ถึงความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อศึกษาถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่จะบ่งบอกถึงแนวโน้มในการตัดสินใจศึกษาระดับปริญญาเอก แนวโน้มความเป็นไปในการจัดการเรียนการสอน และกำหนดแนวทาง ตลอดจนแผนในการดำเนินงานจัดทำหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สนใจเข้าศึกษาต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. ความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นอย่างไร
2. การพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ควรดำเนินการไปในแนวทางใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของลูกค้ำในอนาคตที่สนใจจะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล
2. เพื่อสำรวจแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ที่กำลังศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นผู้ที่แสดงความสนใจที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันซึ่งทางสถาบันฯ ได้ทำการสำรวจไว้แล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น 183 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากรทั้งหมด และได้รับการตอบกลับจำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 81.96 และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 1) แบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 1 ฉบับ โดยได้ผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ได้ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม ซึ่งถือว่าข้อคำถามสอดคล้องอย่างสมบูรณ์ และ 2) แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและแบบสอบถามออนไลน์ให้กับนักศึกษาและผู้สำเร็จการศึกษาจากสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมและสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับเบื้องต้น และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหาในการวิเคราะห์ข้อมูล

4. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน เพื่อรับฟังความเห็นและข้อเสนอแนะในการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 85.33 เป็นเพศชายร้อยละ 14.67 ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 46 อายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 36.67 และอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 17.33

สำหรับระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 38 และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ร้อยละ 62 ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานแล้วเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36 ทำงานแล้วเป็นระยะเวลา 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.66 ทำงานแล้วเป็นระยะเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.67 และยังไม่ได้ทำงาน คิดเป็นร้อยละ 8.67

ด้านอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานเป็นพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 30 รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 25.33 พนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานส่วนราชการ คิดเป็นร้อยละ 17.34 รับราชการคิดเป็นร้อยละ 16 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 8 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 3.33

โดยรายละเอียดข้างต้นแสดงอยู่ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าร้อยละของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	22	14.67
หญิง	128	85.33
รวม	150	100
อายุ		
21-30 ปี	69	46
31-40 ปี	55	36.67
40 ปีขึ้นไป	26	17.33
รวม	150	100
คุณวุฒิการศึกษา		
กำลังศึกษาอยู่ระดับปริญญาโท	57	38
จบการศึกษาระดับปริญญาโท	93	62
รวม	150	100
ระยะเวลาการทำงานจนถึงปัจจุบัน		
ยังไม่ได้ทำงาน	13	8.67
1-5 ปี	37	24.67
6-10 ปี	46	30.66
10 ปีขึ้นไป	54	36
รวม	150	100
อาชีพ		
ข้าราชการ	24	16
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	3.33
พนักงานเอกชน	45	30
ธุรกิจส่วนตัว	38	25.33
พนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานส่วนราชการ	26	17.34
อื่น ๆ	12	8
รวม	150	100

2. ความต้องการด้านการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 72.67 ของผู้ตอบแบบสอบถามต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ขณะที่ร้อยละ 16.67 ไม่ต้องการศึกษาต่อ และร้อยละ 10.66 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าจะศึกษาต่อหรือไม่ ซึ่งผู้ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขานี้ ระบุสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกได้ โดยร้อยละ 36 ของผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลว่า ขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์ ร้อยละ 16.67 มีภารกิจส่วนตัว ส่วนร้อยละ 14.67 มีภาระครอบครัว ขณะที่ ร้อยละ 10.66 ระบุว่า ในการปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องศึกษาต่อ ส่วนร้อยละ 7.33 ไม่

สามารถลาศึกษาต่อได้เนื่องจากหาคนทำงานแทนไม่ได้ นอกจากนี้ร้อยละ 6 ของผู้ตอบแบบสอบถามระบุว่า
พื้นความรู้ของตนไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อ ขณะที่ร้อยละ 4.67 ตอบว่า มีเหตุผลอื่น ๆ ที่ไม่ต้องการศึกษาต่อ
และร้อยละ 4 ต้องการจะเปลี่ยนอาชีพจึงไม่ต้องการศึกษาต่อ

สำหรับคำถามที่ว่า ท่านคิดว่าการไม่มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกจะมีผลต่อความก้าวหน้า
ในหน้าที่การงาน เช่น การเลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งหรือไม่นั้น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คิดว่าอาจ
เป็นไปได้ คิดเป็นร้อยละ 49.33 และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 30 คิดว่ามีผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่
การงานอย่างแน่นอน ขณะที่ร้อยละ 20.67 คิดว่าไม่มีผลต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้เหตุผลในการพิจารณาศึกษาต่อระดับปริญญาเอก โดยคิดว่า
การศึกษาต่อระดับปริญญาเอกเป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะคิดเป็นร้อยละ 40.67 ขณะที่ร้อยละ 35.33 เป็น
การเพิ่มความก้าวหน้าในวิชาชีพ และผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 18.67 ระบุว่า การศึกษาต่อระดับปริญญา
เอกเป็นการได้ศึกษาในสาขาวิชาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้โดยตรง นอกจากนี้ ร้อยละ 3.33 ระบุ
ว่าเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ และร้อยละ 2 ให้เหตุผลอื่น ๆ ในการพิจารณาศึกษาต่อระดับปริญญาเอก

โดยรายละเอียดข้างต้นแสดงอยู่ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าร้อยละของความต้องการด้านการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการ
สื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ความต้องการด้านการศึกษาต่อ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
ต้องการ	109	72.67
ไม่ต้องการ	25	16.67
ไม่แน่ใจ	16	10.66
รวม	150	100
สาเหตุที่ทำให้อาจไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกได้		
มีการกิจส่วนตัว	25	16.67
มีการระครอบครัว	22	14.67
มีการระหน้าที่ในการปฏิบัติงาน หาคคนแทนไม่ได้	11	7.33
ในการปฏิบัติงานไม่จำเป็นต้องศึกษาต่อ	16	10.66
ต้องการจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่น	6	4
พื้นความรู้ไม่พร้อมที่จะศึกษาต่อ	9	6
ขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์	54	36
อื่น ๆ	7	4.67
รวม	150	100
การที่ไม่มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกจะมีผลต่อความก้าวหน้า ในหน้าที่การงาน		
แน่นอนที่สุด		
อาจเป็นไปได้	45	30
ไม่มีผล	74	49.33
	31	20.67

ตารางที่ 2 (ต่อ)

รวม	150	100
เหตุผลสำคัญที่สุดในการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
เพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพ	53	35.33
เพื่อเพิ่มพูนวิทยฐานะ	61	40.67
เพื่อศึกษาในสาขาวิชาที่สามารถนำไปใช้ได้ในการปฏิบัติงานโดยตรง		
เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ	28	18.67
อื่น ๆ	5	3.33
	3	2
รวม	150	100

3. ความต้องการด้านการบริหารหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล

จากการศึกษาพบว่า หากได้มีโอกาสศึกษาต่อระดับปริญญาเอกผู้ตอบแบบสอบถามจะศึกษาต่อในหลักสูตรภาคพิเศษ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 29.33 หลักสูตรภาคปกติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 26.67 ศึกษาหลักสูตรภาคพิเศษ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 16 ศึกษาหลักสูตรภาคปกติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 12 ศึกษาหลักสูตรนานาชาติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 10 และศึกษาหลักสูตรนานาชาติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ใช้วิธีสอบเพื่อวัดระดับความรู้ คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาต้องการให้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อประเมินพื้นความรู้ คิดเป็นร้อยละ 34 และใช้วิธีพิจารณารับเข้าเรียนจากประสบการณ์การทำงาน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

สำหรับค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรสำหรับการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าค่าใช้จ่ายควรจะอยู่ที่ 100,000-300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาคิดว่าค่าใช้จ่ายควรจะอยู่ที่ 300,001-500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.33 อยู่ที่ 500,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.67 และไม่แน่ใจ คิดเป็นร้อยละ 6

ในส่วนของความต้องการการจัดงบประมาณเพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้หลักสูตรคิดค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48 ต้องการทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 34.67 ต้องการทุนสำหรับทำดุษฎีนิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 9.33 และต้องการจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบเหมาจ่ายตลอดหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

โดยรายละเอียดข้างต้นแสดงอยู่ในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 คำร้อยละของความต้องการด้านการบริหารหลักสูตรปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ความต้องการด้านการบริหารหลักสูตรปริญญาเอก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รูปแบบของหลักสูตรปริญญาเอก		
หลักสูตรภาคปกติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์)	40	26.67
หลักสูตรภาคปกติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์)	18	12
หลักสูตรภาคพิเศษ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์)	44	29.33
หลักสูตรภาคพิเศษ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์)	24	16
หลักสูตรนานาชาติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์)	15	10
หลักสูตรนานาชาติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์)	9	6
รวม	150	100
ความต้องการวิธีการคัดเลือกเพื่อเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
วิธีสอบเพื่อวัดระดับความรู้	54	36
วิธีการสัมภาษณ์เพื่อประเมินพื้นฐานความรู้	51	34
วิธีพิจารณารับเข้าเรียนจากประสบการณ์ทำงาน	45	30
อื่น ๆ	-	-
รวม	150	100
ค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรสำหรับการศึกษาระดับปริญญาเอก		
ไม่แน่ใจ	9	6
100,000-300,000 บาท	66	44
300,001-500,000 บาท	44	29.33
500,001บาท ขึ้นไป	31	20.67
รวม	150	100
ความต้องการการจัดงบประมาณเพื่อการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก		
จ่ายค่าธรรมเนียมเรียกเก็บเงินจ่ายตลอดหลักสูตร (จ่ายเพียงครั้งเดียว)	12	8
จ่ายค่าธรรมเนียมแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา	72	48
ต้องการทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร	52	34.67
ต้องการทุนสำหรับทำวิทยานิพนธ์	14	9.33
อื่น ๆ	-	-
รวม	150	100

4. แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจำนวน 3 คน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์พบประเด็นที่หลักสูตรจะต้องคำนึงถึงดังนี้

4.1 แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรว่า หลักสูตรต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งกลุ่มผู้คาดว่าจะเป็นผู้รับใช้บัณฑิตทั้งภาครัฐและเอกชน ว่าต้องการบัณฑิตที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์แบบใด เพื่อจะสามารถออกแบบหลักสูตรที่มีเนื้อหาแต่ละรายวิชาที่จะสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว และตอบโจทยความต้องการของตลาดแรงงานอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ในการออกแบบรายวิชาจะต้องคำนึงถึงความทันสมัยของเนื้อหาที่สอน โดยผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการแข่งขันระดับโลก และสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการเปิดหลักสูตรขึ้นแล้ว จะต้องจัดการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี หรือตามที่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทันสมัยอยู่เสมอ

4.2 ข้อควรพิจารณาในการเปิดหลักสูตรหลังวิกฤติโควิด-19

ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า การศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกนั้น เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในแขนงใดแขนงหนึ่งอย่างลึกซึ้ง ผู้เข้ามศึกษาต่อต้องการเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อยกระดับตนเอง และยกระดับการทำงานในอนาคต ผู้เรียนจะต้องทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจ ตลอดจนเสียค่าใช้จ่ายในการเรียนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น ผู้จะศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกจึงเป็นกลุ่มที่มีความต้องการเฉพาะ และมีจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีและปริญญาโทซึ่งมีผู้ต้องการศึกษามากกว่า เมื่อเกิดวิกฤติสถานการณ์โควิด-19 แนวโน้มคนที่จะมาสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกจะยิ่งลดน้อยลง หลักสูตรจึงต้องทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถ่องแท้ และเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เพื่อรับมือกับวิถีปฏิบัติใหม่ (new normal) ทั้งการเตรียมความพร้อมด้านผู้สอน อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ตลอดจนบุคลากรฝ่ายสนับสนุนวิชาการ เพื่อหลักสูตรจะสามารถออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปริญญาเอกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากที่ใดก็ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่ในการจัดการเรียนการสอนอีกต่อไป

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จากกลุ่มเป้าหมายผู้ที่กำลังศึกษา และผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และสาขาวัฒนธรรมศึกษา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งคาดว่าจะเป็นผู้ที่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกสาขาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จำนวน 150 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 72.67 ซึ่งเป็นค่าที่ค่อนข้างสูงสอดคล้องกับการศึกษาของ Niramol, Chumrukas, & Sae-tae (2017) ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจซึ่งเป็นกลุ่มนักศึกษาที่ศึกษาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง บุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขานี้ ส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกถึงร้อยละ 78.17 นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังแสดงความคิดเห็นว่าอยากให้หลักสูตรเปิดสอนระดับปริญญาเอก เพราะหลักสูตรปริญญาเอกทางด้านภาษาและวัฒนธรรมในประเทศไทยมีน้อยมาก หากหลักสูตรเปิดการเรียนการสอนก็จะเป็นทางเลือกที่ดีให้กับผู้สนใจ

2. เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้ आजไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกได้นั้น จากแบบสอบถาม พบว่า ผู้ที่ไม่สามารถศึกษาต่อระดับปริญญาเอกส่วนใหญ่ขาดความพร้อมด้านทุนทรัพย์ มีจำนวนสูงสุด จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 36 สอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามว่าต้องการให้หลักสูตรจัดสรรทุนสำหรับศึกษาต่อระดับปริญญาเอกโดยควรมีการให้ทุนมากกว่า 1 ทุนให้สอดคล้องกับจำนวนรอบที่จะเปิดรับสมัครนักศึกษาในแต่ละปี

3. ผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลในการจะเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกโดยคิดว่าการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกเป็นการเพิ่มพูนวิทยฐานะ ร้อยละ 40.67 เป็นการเพิ่มความก้าวหน้าในวิชาชีพ ร้อยละ 35.33 สอดคล้องกับทฤษฎีลำดับความต้องการของมาสโลว์ที่บุคคลต้องการความภาคภูมิใจ ความก้าวหน้า และประสบความสำเร็จในชีวิตตลอดจนได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Janha & Prabaripai (2015) ที่พบว่า การสำเร็จการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาจะเป็นการยกระดับฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจของตนเองให้สูงขึ้นได้

4. ในส่วนของความต้องการด้านการบริหารหลักสูตร เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาคพิเศษ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.33 และต้องการให้เปิดหลักสูตรภาคพิเศษ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16 รวมมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรภาคพิเศษทั้งสองแผนการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 45.33 ขณะที่ผู้ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรภาคปกติ (ศึกษารายวิชาและทำวิทยานิพนธ์) จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และต้องการให้เปิดหลักสูตรภาคปกติ (ทำเฉพาะวิทยานิพนธ์) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 12 รวมมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ต้องการให้เปิดการเรียนการสอนหลักสูตรภาคปกติในวัน-เวลาราชการทั้งสองแผนการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 38.67

จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สนใจศึกษาต่อในหลักสูตรภาคพิเศษมีมากกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทำงานแล้ว จึงไม่สะดวกที่จะศึกษาต่อในวัน-เวลาราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Niramol Chumrukas & Sae-tae (2017) ที่พบว่า ผู้ที่มีความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรปริญญาเอก สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณส่วนใหญ่ต้องการรูปแบบการจัดช่วงเวลาการเรียนการสอนภาคพิเศษ วันหยุดราชการ (เสาร์-อาทิตย์) ตั้งแต่ 08.30-17.30 น. ร้อยละ 88.38 โดยต้องการแบบแผนการศึกษาที่มีการทำวิทยานิพนธ์และศึกษารายวิชา เป็นจำนวนถึงร้อยละ 90.52 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ

Suwan & Jamnongnart (2011) ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษาของครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันตก พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการศึกษาต่อคณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ในระดับปริญญาเอกมีความต้องการให้จัดการศึกษานอกเวลาราชการ ในวันเสาร์ – อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 57.5 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pleumsamran (2010) ที่ศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษาดุขฎีบัณฑิต คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ต้องการให้จัดการศึกษาในวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นร้อยละ 57.29 ดังนั้นหากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการจะเปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมก็ควรจะต้องพิจารณาเลือกช่วงเวลาจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้วย

5. ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการให้หลักสูตรคิดค่าธรรมเนียมการศึกษาแบบแบ่งจ่ายเป็นรายภาคการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 48 และต้องการทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร คิดเป็นร้อยละ 34.67 โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะว่าอยากให้มหาวิทยาลัยมหิดลสนับสนุนทุนในการทำวิจัยทั้งในไทยและต่างประเทศให้แก่ นักศึกษามากขึ้นด้วย จะเห็นได้ว่าการศึกษาต่อระดับปริญญาเอกซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงนั้นมีค่าใช้จ่ายสูง ฉะนั้นการพิจารณาสนับสนุนทุนการศึกษาสำหรับผู้ศึกษาต่อทั้งทุนการศึกษาแบบเป็นค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตร และทุนสำหรับการทำวิจัยจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น

5. จากการศึกษาในส่วนของความต้องการรูปแบบหลักสูตรปริญญาเอก ผู้วิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรภาคปกติ แบบศึกษาทั้งรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถามว่า ต้องการให้สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย เปิดหลักสูตรปริญญาเอกที่ไม่ใช่หลักสูตรนานาชาติ เนื่องจากปัจจุบันสถาบันฯ จัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก สาขาพหุวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรนานาชาติ จึงต้องการให้มีการเปิดหลักสูตรด้านภาษาและวัฒนธรรมเป็นภาษาไทยเพื่อเปิดโอกาสให้คนที่มีความสามารถทางภาษาอังกฤษน้อยกว่าได้มีโอกาสเข้าศึกษาต่อเพื่อพัฒนาตนเองและยกระดับความเป็นอยู่ของครอบครัวต่อไป และมองว่าผู้เรียนในสาขาวิชาด้านภาษาและวัฒนธรรมควรมีโอกาสต่อยอดศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกเพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงาน ให้เกิดประโยชน์ในลักษณะที่สามารถจับต้องได้จริงและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้มากขึ้นด้วย

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากหลักสูตรภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการจะจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก ในสาขาวิชาภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ก็จำเป็นจะต้องมีการวางแผนทางในการพัฒนาหลักสูตร ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน กล่าวคือ จะต้องออกแบบหลักสูตร ให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันได้ โดยควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรใหม่อย่างต่อเนื่องทุกช่องทางโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านทางช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยมหิดล เว็บไซต์ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย กลุ่มไลน์และอีเมลศิษย์เก่าสถาบันฯ เป็นต้น

6. นอกจากเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อนำความเห็นมาประกอบกับการพัฒนาหลักสูตรปริญญาเอกด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความเห็นว่า การเปิดหลักสูตรปริญญาเอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังเกิดวิกฤติสถานการณ์โควิด-19 นั้นเป็นเรื่องที่ท้าทายเป็นอย่างมาก เพราะมีแนวโน้มที่คนจะสมัครเข้าศึกษาต่อน้อยลง หากต้องการจะเปิดหลักสูตรใหม่จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้จึงจะสามารถออกแบบหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ โดยวิกฤติโควิด-19 ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (disruption) ทั่วโลก ผู้คนต่างต้องปรับตัวเพื่อรับวิถีปฏิบัติใหม่ (new normal) ซึ่งส่งผลกระทบต่อทุกด้าน การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมจะมีความเปลี่ยนแปลงจากเดิม ผู้คนจะต้องเกิดความรับผิดชอบร่วมกัน มีความเอื้ออาทร และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ มากขึ้น ในด้านของเทคโนโลยีการสื่อสารก็จะถูกนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้คนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการใช้ในการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร ติดต่อกับคนที่อยู่ห่างไกล ใช้เพื่อความบันเทิง การศึกษาออนไลน์ คนในทุกช่วงวัยจำเป็นต้องเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพิ่มขึ้น นอกเหนือจากเป็นผู้รับสารแล้ว บุคคลยังสามารถเป็นผู้ส่งสารผ่านการสร้างช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ตลอดจนสามารถเลือกสร้างเนื้อหา (content) ใหม่ ๆ ตามความสนใจเฉพาะกลุ่มได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่ก่อให้เกิดวิกฤติไปทั่วโลกเฉกเช่นโควิด-19 นี้ มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ดังนั้น ผู้คนในสังคมจึงจะต้องเตรียมตนเองให้มีคุณสมบัติพร้อมที่จะรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้น โดยมองว่าคนในศตวรรษที่ 21 ควรจะเป็นผู้ที่สามารถยอมรับและมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่เกิดขึ้น สามารถเผชิญและจัดการกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม เป็นคนมองโลกกว้าง สามารถมองเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็มองเห็นถึงความเชื่อมโยงกันในแต่ละวัฒนธรรม มองเห็นความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน เห็นทางเลือกใหม่ ๆ มีความคิดสร้างสรรค์ เปิดรับและกล้าลงมือทำสิ่งใหม่ ๆ สามารถแสวงหาข้อมูลความรู้ เรียนรู้เพื่อทำความเข้าใจกับสถานการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและเป็นผู้รู้รอบในเรื่องต่าง ๆ ตลอดจนพัฒนาตนเองอยู่เสมอผ่านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า หากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ต้องการจะเปิดหลักสูตรปริญญาเอกด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม หลักสูตรดังกล่าวจะต้องสร้างบัณฑิตให้มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น ผ่านจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการสร้างความเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้านผ่านการเรียนรู้กรณีศึกษาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลกโดยใช้ความสนใจของผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง (student-centered learning) อีกทั้งหลักสูตรจะต้องสร้างวิธีการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากการเรียนออนไลน์หรือการเรียนออนไลน์ทำไม่ได้ เพื่อสร้างจุดขายของตนเองให้ชัดเจน จึงจะดึงดูดให้มีผู้มาสมัครเรียนเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยข้างต้น หลักสูตรสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปในการตัดสินใจวางแผนการเปิดหลักสูตรปริญญาเอกด้านภาษาและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมให้ตรงกับความต้องการของผู้

ประสงค์จะศึกษาต่อในช่วงหลังวิกฤติโควิด-19 เช่น มีการพิจารณาให้ทุนการศึกษาเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียน หรือการทำวิจัยให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น กลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ในการวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มดังกล่าวเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในทุกมิติอย่างรอบด้านมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาแรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกที่มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถออกแบบหลักสูตรปริญญาเอกที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน และตรงกับความต้องการของนักศึกษาในอนาคตต่อไป

References

- Arar, K., Abramovitz, R., Bar-Yishay, H., & Notzer, N. (2017). Academic choices and motivation: Diverse groups in Israel. *Journal of Further and Higher Education*, 41(5), 642–656. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/0309877X.2016.1159291>
- Bock, D. E., Poole, S. M., & Joseph, M. (2014). Does branding impact student recruitment: A critical evaluation. *Journal of Marketing for Higher Education*, 24(1), 11–21. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2014.908454>
- Buajeņ, A., Boonsri, N., Tantatsanawong, P., Paiwithayasiritham, C., & Nilvisase, S. (2017). radap patchai thī song phon toṛaya welā kān samret kānsuksā khoṅg naksuksā radap bandit suksā Mahāwitthayālai Sinlapākōṅ [The level of factors which affect the duration of the study for graduate students, Silpakorn University]. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 10(3), 1489- 1502.
- Bureau of Standards and Evaluation for Higher Education, Office of the Higher Education Commission, Ministry of Education. (2017). *kēn mātrathān laksūṭ Radap ‘udomsuksā PhoṛSoṛ soṅgphanhāroṅhāsippæṭ læ kēn mātrathān thī kiēokhoṅg* [Standard Criteria for Thai Higher Education Curriculum 2015 and Related Standards]. Bangkok: Wongsawang Publishing and Printing Company Limited.
- Chewchankaset, A. (2008). *heṭ chūngchāi nai kān khao suksā toṛ radap banditsuksā khoṅg naksuksā radap parinyā tho khana theknoṛyōi sārasonthet mahāwitthayālai theknoṛyōiphrachoṅmkhao Thonburi* [Inspirational Factors in Continuing Graduate Studies of the Master's Degree Students at School of Information Technology, King Mongkut's University of Technology Thonburi]. Thesis in Master of Education, Srinakharinwirot University.

- Dao, M. T. N., & Thorpe, A. (2015). What factors influence Vietnamese students' choice of university? *International Journal of Educational Management*, 29(5), 666–681. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/IJEM-08-2014-0110>
- Dholakia, R. R., & Acciaro, L. A. (2014). Branding a state university: Doing it right. *Journal of Marketing for Higher Education*, 24(1), 144–163. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2014.916775>
- Diakomihalis, M., Hyz, A., & Gikas, G. (2015). Factors influencing the accounting and finance undergraduate department choice in Greece. *International Journal of Education Economics and Development*, 6(3), 220–235. Retrieved from <http://doi.org/10.1504/IJED.2015.073160>
- Janha, P., & Prabaripai, A. (2015). patchai thī mī phon tō khwāmtoṅkān suksā tō radap parinyā thō thī mahāwitthayaḷai kasetsāt [Factors Affecting the Needs for Master's Degree Studies at Kasetsart University]. *Veridian E-Journal Silpakorn University*, 8(1). 291-318.
- Kularattanak, L. (2004). kānsuksā prasopkān nai mahāwitthayaḷai khōṅ nisit Čhulāṅkoṅmahāwitthayaḷai tām kānraprū khōṅ nisit [Study of University Experiences of Chulalongkorn University Students According to Students' Perceptions]. (Thesis in M.Ed. (Higher education), Chulalongkorn University).
- Lau, M. M. Y. (2016). Effects of 8Ps of services marketing on student selection of self-financing sub-degree programmes in Hong Kong. *International Journal of Educational Management*, 30(3), 386–402. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/IJEM-01-2014-0005>
- Niramol, K., Chumrukas, C., & Sae-tae, K. (2017). “khwāmtoṅkān suksā tō laksūt parinyā' ek sākha wicha theknoḷyī læ sūsan kānsuksā Khana Suksāsāt mahāwitthayaḷai thaksin”[Need of Pursuing Doctoral Degree in Education Technology and Communication Faculty of Education, Thaksin University]. *Journal of Thaksin University Library*, 6(1), 164-193.
- Obermeit, K. (2012). Students' choice of universities in Germany: structure, factors and information sources used. *Journal of Marketing for Higher Education*, 22(2), 206–230. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2012.737870>
- Peruta, A., & Shields, A. B. (2017). Social media in higher education: understanding how colleges and universities use Facebook. *Journal of Marketing for Higher Education*, 27(1), 131–143. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.206.1212451>

- Pleumsamran, T. (2010). *khwāmtoṅgkān suksā tōṅ laksuṭ kānsuksā dutsatī bandit khana phalasuksā mahāwitthayalai sī nakharinthoṅwiroṭ* [Needs to study in doctoral level, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University]. Department of Physical Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University.
- Rungfamai, K. (2018). *Marketing Approach for Higher Education Institutions: the Perspective of Students from the Field of Tourism and Hospitality*. Retrieved from <http://doi.org/10.13140/RG.2.2.12151.52649>.
- Saiti, A., Papa, R., & Brown, R. (2017). Postgraduate students' factors on program choice and expectation. *Journal of Applied Research in Higher Education*, 9(3), 407–423. Retrieved from <http://doi.org/10.1108/JARHE-06-2016-0040>
- Suwan, S., & Jamnongnart, J. (2011). *khwāmtoṅgkān suksā tōṅ nai radap bandit uksā khoṅg khruṅ lāe bukkhalākoṅ thaṅgkān suksā nai phūnthī phāk tawantok* [Upper Level Study Requirement in Graduated Level of Teacher and Educational Personnel in the Western Part of Thailand]. Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University, Kamphaeng Saen Campus.
- Vergese, A., & Kamalanabhan, T. J. (2015). Attributes influencing information search for college choice: An exploratory study. *International Journal of Business Innovation and Research*, 9(1), 34–51. Retrieved from <http://doi.org/10.1504/IJBIR.2015.065952>
- Watkins, B. A., & Gonzenbach, W. J. (2013). Assessing university brand personality through logos: an analysis of the use of academics and athletics in university branding. *Journal of Marketing for Higher Education*, 23(1), 15-33. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/08841241.2013.805709>
- Yu, P. (2018). The stratification of higher education in the USA and Taiwan: a comparative analysis of students' college-choice outcomes. *Compare*, 49(5), 700-722. Retrieved from <http://doi.org/10.1080/03057925.2018.1448971>